

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО КУРСУ «МУЗЕЄЗНАВСТВО»

1. Архітектурно-художнє рішення експозиції – художнє проектування і здійснення в об'ємно-просторовому і художньому середовищі експозиційного ансамблю на основі художньої концепції в цілях оптимального освоєння вмісту експозиції відвідувачами музею.

2. Асоціативність музейного предмету – прояв властивості експресивності. Вона полягає в тому, що викликає у глядача емоційні переживання на основі яких-небудь асоціацій.

3. Атрибуція – дослідницьке визначення музейного предмету, що включає в себе зіставлення визначуваного предмету з аналогічними йому. Такі дослідження дають можливість виявити властиві даному предмету основні ознаки: матеріал, форму, розмір, спосіб виготовлення, стиль, час і так далі.

4. Атрактивність – здатність музейних предметів привертати увагу. Це властивість, яка обумовлена їхньою тривимірністю, різноманітністю форм, кольором, фактурою, розмірами.

5. Документування – процес, пов'язаний з пізнанням різних боків життя навколишнього світу. В ході його виявляються об'єкти музейного значення, що підлягають збереженню і використанню у вигляді своєрідних документів, що засвідчують реальність і які є елементами історичної пам'яті. Мета документування – досягнення адекватного співвідношення між явищем (подією, фактом) і документами – свідоцтвами цього явища, відібраними в музей.

6. Дублетний фонд – частина фонду, яка складається з визначеного нормативними документами числа екземплярів повністю ідентичних предметів. Приналежність предметів основного фонду до дублетного фонду фіксується за допомогою карток. Дублетний фонд в основі своїй складається з типових предметів.

7. ІКОМ (The International Council of Museums) – Міжнародна рада музеїв. Заснована в листопаді 1946 р. у Парижі за ініціативою Chauncey J. Hamlin (Сполучені Штати Америки), який стає його першим президентом. ІКОМ є міжнародною неурядовою, професійною організацією, об'єднуючою музеї і музейних працівників. Складається з індивідуальних і колективних членів.

8. Інформативність – здатність музейного предмету виступати як джерело відомостей про явища культури, природи, історичні події і так далі.

9. Історія музейної справи – вивчає причини виникнення «музейної потреби», походження і історичний досвід всіх форм суспільних і культурних інститутів, що виникають для задоволення цієї потреби, їх функціонування в різних історичних умовах, музейну політику, організацію музейної справи, історію законодавства, що відноситься до музеїв і охорони пам'ятників. Історія музейної справи як елемент музеєзнавства стикається з історією науки, культури в цілому, з історією окремих дисциплін, представлених в музеях.

10. Колекційний фонд – частина основного фонду музею, що включає музейні предмети, наявні в музеї в єдиному екземплярі, або кращі з наявних в кількох екземплярах.

11. Консервація – збереження музейних предметів шляхом створення

певного режиму зберігання, гальмування процесу їх природного старіння, а також шляхом активного припинення руйнівних процесів з подальшим зміцненням предметів.

12. Маркетинг в музеї – комплексне вивчення ринку, планування спектру пропонованих послуг і здійснення реалізації програм взаємодії музею з суспільством.

13. Менеджмент в музеї – процес, що забезпечує інтеграцію і найбільш ефективно використання матеріалів і людських ресурсів музею для досягнення цілей, що стоять перед ним.

14. Методи музеєзнавства – методи суспільних і природних наук в процесі дослідження музейних предметів, здійснення музейної комунікації, а також використання методів спеціальних і допоміжних історичних дисциплін, мистецтвознавства, літературознавства; вживання методів безпосереднього спостереження життя суспільства, дослідження в області експозиції, її сприйняття, роботи по консервації, реставрації музейних предметів.

15. Музеєзнавство – суспільна наука, яка вивчає процеси збереження соціально значимої інформації, пізнання й передачі знань та емоцій за допомогою музейних предметів, музейну справу, музей як суспільний інститут, його соціальні функції і форми їх реалізації.

16. Музей – особлива науково-культурна установа, яка зберігає природні і суспільні об'єкти, що є справжніми цінностями і використовуються в наукових і культурних цілях.

17. Музейна колекція – сукупність музейних предметів, зв'язаних однією або кількома ознаками і що представляють науковий, пізнавальний або художній інтерес як єдине ціле.

18. Музейне джерелознавство – пізнання музейних предметів з метою створення цілісного уявлення про них як історико-культурних цінностей. Особливість музейного джерелознавства – виявлення не лише інформації музейних предметів, але і інших властивостей, що дозволяють використовувати ці предмети в процесі комунікації, наприклад атрактивності, експресивності.

19. Музейність – поняття, пов'язане із специфічним відношенням людини до дійсності, яке виявляється в прагненні до придбання, збереження і використання об'єктів (матеріальних свідчень розвитку природи і суспільства), що виступають носіями цінностей соціокультурного характеру.

20. Музейний предмет – предмет музейного значення, що вилучений із реальної дійсності та включений в музейну колекцію і здатний тривало зберігатися. Музейний предмет є носієм соціокультурної і природничо-наукової інформації – автентичним джерелом знань і емоцій, культурно-історичною цінністю, частиною національного надбання.

21. Музейний фонд – сукупність всіх музейних предметів, що належать музею, з науково-допоміжними матеріалами, що відносяться до них.

22. Наукова концепція музею – всебічне обґрунтування цілей і завдань,

створення, функціонування і розвитку музею, а також способів їх реалізації.

23. Загальна теорія музеєзнавства – пов'язана з пізнанням об'єкту, предмету, методу і структури науки. Вона визначає місце музеєзнавства в системі наукових дисциплін; вирішує питання взаємодії з різними науками; розробляє науковий апарат і мову науки; виявляє природу музейного відношення до дійсності, феномен музейного предмету; розробляє проблеми, пов'язані з соціокультурними функціями музеїв, їх місцем в системі інших соціокультурних інститутів, з типологією, класифікацією музеїв, із закономірностями формування і функціонування музейної мережі; розробляє наукові основи всіх специфічно музейних видів діяльності; визначає характер фундаментальних і прикладних досліджень в області музеєзнавства.

24. Репрезентативність музейних предметів – представленість їх серед предметів однотипних, тотожних. У ряді схожих предметів є такі, які з найбільшою повнотою розкривають те або інше явище дійсності і яскравіше його відображають, тобто є репрезентативними.

25. Реставрація – відновлення вигляду музейного предмету, що максимально наближається до первинного, за допомогою усунення пошкоджень предмету, що сталися в результаті його природного старіння або навмисних змін.

26. Соціокультурні функції музею – ті відмінні, не властиві іншим установам обов'язки, види діяльності музею по відношенню до суспільства і культури.

27. Теорія документування – вивчає різні сторони дійсності, прагнучи пізнати характер музейності, виявити об'єкти музейного значення, що підлягають збереженню і використанню у вигляді своєрідних документів та засвідчують реальність й виступають елементами історичної пам'яті. Так виявляється документаційний підхід до реальності. Теорія документування науково обґрунтовує критерії відбору, методик музеєзнавчого дослідження дійсності.

28. Теорія музейної комунікації – досліджує музей як один з комунікаційних інститутів, який не лише концентрує, узагальнює і поширює інформацію, але і самостійно продукує її на базі музеєзнавчих досліджень. Дана теорія вивчає специфіку передачі інформації, у основі якої лежать музейні предмети. Музейна комунікація розглядається як багатопланова, її основним каналом є експозиція.

29. Теорія тезаврирування (від грец. *Thesaurus* – скарбниця) досліджує сукупність музейних пам'яток в таких аспектах: 1) пізнання й розкриття їхньої цінності та інформації, котра міститься в них, 2) забезпечення їхньої фізичної збереженості. В рамках теорії тезаврирування фонд музейних предметів розглядається як особлива документальна система, модель реального світу.

30. Типовий музейний предмет – відображає типове явище і має властивості, що характерні для великої кількості предметів, які існують в даний час.

31. Унікальний музейний предмет – предмет, що існує в даний час в єдиній або дуже обмеженій кількості і має особливу наукову і соціокультурну цінність.

32. Облік музейних фондів – напрям фондової роботи, що забезпечує збереження придбаних музейних предметів і фіксує в спеціальних документах їх приналежність до державної власності, тобто здійснює їх юридичну охорону.

33. Фондова робота – один з напрямів діяльності музею, метою якого є створення оптимальних умов для збереження, дослідження і використання музейних предметів, а також проведення досліджень в області історії матеріальної і духовної культури, розробка теорії і методики фондової роботи.

34. Експозиція (музейна) – основна форма музейної комунікації. Вона реалізується шляхом демонстрації музейних предметів, організованих і розміщених відповідно до розробленої музеєм наукової концепції і сучасних принципів архітектурно-художніх рішень.

35. Експресивність – здатність музейних предметів впливати на глядача і викликати у нього емоційне переживання.